UCHWAŁA NR .....
Rady Miasta Sandomierza

z dnia ..... 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na rok 2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.) w związku z art. 4^1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1119 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 2050).

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na rok 2022, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sandomierza.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta Sandomierza

Wojciech Czerwiec

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miasta Sandomierza
z dnia ..... 2022 r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na 2022 rok

I. Wstęp

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Sandomierz zwany dalej „Programem", określa lokalną strategię w zakresie minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Istotą Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w mieście Sandomierz na rok 2022 jest budowanie kompleksowej i spójnej strategii profilaktyki oraz przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych, a także profilaktyki i przeciwdziałania innym uzależnieniom, w tym również uzależnieniom behawioralnym. Jeden wspólny program łączący profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień odpowiada współczesnym tendencjom dotyczącym zarówno sięgania po różne środki psychoaktywne, jak i metodom ich rozwiązywania.

Program został opracowany we współpracy z Gminą Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu, w oparciu o materiały będące w posiadaniu Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu, dane ze sprawozdań z realizacji zadań składanych przez podmioty działające w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a także badania dotyczące modelu spożywania napojów alkoholowych w Sandomierzu oraz zjawiska przemocy w rodzinie. Ponadto wykorzystano dane przekazane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu, Punkt Interwencji Kryzysowej w Sandomierzu, Punkt Edukacyjno- Konsultacyjny w Sandomierzu, Zespół Interdyscyplinarny w Sandomierzu, Komendę Powiatową Policji w Sandomierzu, Poradnię Leczenia Uzależnień SSDŚ w Sandomierzu oraz Świetlicę Środowiskową w Sandomierzu. Program stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sandomierza wpisuje się w cel operacyjny określony w Narodowym Programie Zdrowia, który obejmuje profilaktykę uzależnień.

Alkohol jest jedną z najpopularniejszych substancji psychoaktywnych, a jego nadużywanie może prowadzić do wystąpienia wielu negatywnych skutków. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) alkohol jest jednym z największych czynników ryzyka dla zdrowia populacji, większe ryzyko stanowi tylko palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze.

Ze spożywaniem alkoholu związek ma ponad 60 rodzajów chorób i urazów. Z nadużywaniem alkoholu powiązane są m.in. problemy przemocy w rodzinie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej należy do zadań własnych gminy. Podstawę prawną stanowi ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Dlatego działania w zakresie zapobiegania problemom alkoholowymi związanym z narkotykami oraz ich rozwiązywanie powinny być przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji samorządowej.

Działania zawarte w niniejszym Programie ukierunkowane są w szczególności na ograniczanie występowania zjawisk będących skutkiem nadużywania alkoholu oraz rozwój działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, wzrost społecznej świadomości dotyczącej tej tematyki, a także doskonalenie współpracy pomiędzy osobami i instytucjami. Program dostosowany jest do specyfiki problemów uzależnień występujących na terenie Gminy Sandomierz, i uwzględnia lokalne możliwości realizacji pod względem prawnym, administracyjnym i ekonomicznym.

Działania związane z profilaktyką mają charakter długofalowy i stanowią kontynuację wcześniej podejmowanych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sandomierz, i są zgodne z założeniami:

- ✓ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),
- ✓ Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025,
- ✓ ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1956 z późn. zm.).

Kierunki działania określone w Programie zgodne są z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 oraz rekomendacjami PARPA do realizowania i finasowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku.

II. Podstawa prawna i merytoryczna Programu

Podstawę prawną realizacji zadań i przedsięwzięć organów samorządu gminnego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowią następujące akty prawne:

- ✓ ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.),
- ✓ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
- ✓ ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ✓ ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1956 z późn. zm.).
- ✓ ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.).
- ✓ ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).
- ✓ ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Ustawy te regulują zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, wskazują zadania do realizacji oraz źródło ich finansowania.

Ponadto w świetle ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym zarówno zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, jak i zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii, realizowane są w oparciu o cele Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Programy krajowe:

1. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022.

Zadania gminy:

- wynikające z ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (art. 4^1) obejmują:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

- wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005roku o przeciwdziałaniu narkomanii (art.10) obejmują:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
5. pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Realizacja powyższych zadań zgodnie z art. 4^1 ust 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii prowadzona jest w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uchwalany corocznie przez Radę Miasta, zwany dalej Programem.

Umieszczenie zadań wynikających z dwóch odrębnych ustaw w jednym Programie wynika przede wszystkim z faktu, że do większości problemów wynikających z używania alkoholu lub narkotyków można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne. Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest skorelowany z Krajowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Narkomanii. Wpisuje się także w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sandomierz na lata 2021-2027.

Program jest kontynuacją zadań realizowanych na terenie Sandomierza w latach poprzednich. Jest skierowany do mieszkańców Sandomierza. W zależności od zmieniających się potrzeb lokalnych, Program mając charakter dokumentu otwartego, podlega stosownym modyfikacjom, związanymi z aktualnymi zagrożeniami oraz patologiami społecznymi.

III. Diagnoza miasta Sandomierza w zakresie występowania problemów społecznych, w szczególności problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy.

Diagnoza powstała w oparciu o opracowany w 2019 roku dla miasta Sandomierza dokument pn.: *„Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych”*, a także materiały własne Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu oraz informacje

i dane liczbowe otrzymane od podmiotów współpracujących przy realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, w tym:

1. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu,
2. Sandomierskich szkół podstawowych,
3. Wydziału Nadzoru Komunalnego Urzędu Miejskiego w Sandomierzu,
4. Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu,
5. Zespołu Interdyscyplinarnego w Sandomierzu,
6. Stowarzyszenia Na Rzecz Zdrowia Psychicznego w Sandomierzu,
7. Oddziału Rejonowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Sandomierzu,
8. Komendy Powiatowej Policji w Sandomierzu,
9. Poradni Leczenia Uzależnień przy Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego w Sandomierzu.

Charakterystyka demograficzna mieszkańców

Sandomierz jest miastem, w którym liczba osób zameldowanych na pobyt stały już od wielu lat systematycznie spada. Przedstawiona poniżej tabela przedstawia strukturę wiekową ludności w latach 2017-2021, uwzględniając podział na: wiek i płeć, przy założeniu, że 0-17 lat to wiek przedprodukcyjny, 18-65 lat to wiek produkcyjny oraz powyżej 65 lat – jako wiek poprodukcyjny.

Tabela 1

Liczba stałych mieszkańców Sandomierza w latach 2017-2021

	0-17 lat			18-65 lat			pow. 65 lat			Ogółem
	M	K	Razem	M	K	Razem	M	K	Razem	
2017	1782	1738	3520	7391	8105	15496	1704	2708	4412	**23428**
2018	1806	1807	3613	7388	8086	15474	1766	2808	4574	**23661**
2019	1675	1674	3349	7091	7701	14792	1782	2898	4680	**22821**
2020	1640	1635	3275	6953	7510	14463	1788	2947	4735	**22473**
2021	1591	1571	3162	6789	7345	14134	1796	2946	4742	**22038**

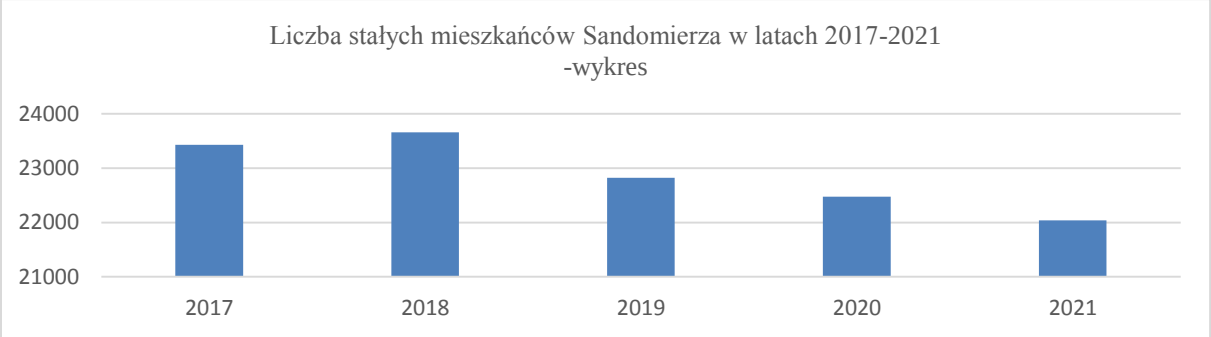

Źródło: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu

Z powyższej tabeli wynika, że w przeciągu lat 2017-2021 liczba mieszkańców Sandomierza ze stałym meldunkiem pomniejszyła się o 1390 osób. W analizowanym okresie można ponadto zaobserwować malejącą liczbę niepełnoletnich mieszkańców miasta, a także mieszkańców Sandomierza w wieku produkcyjnym. Natomiast w przedziale wiekowym powyżej 65 roku życia liczba mieszkańców ciągle wzrasta. W 2021 roku w tym właśnie przedziale wiekowym mężczyźni stanowili ok. 38%, a kobiety– ok. 62 %. Potwierdza się zatem niepokojąca tendencja panująca od lat, zarówno w naszym kraju, a także w całej Unii Europejskiej, związana ze „*starzeniem się*" społeczeństwa.

Przy rozpatrywaniu zjawiska alkoholizmu na terenie miasta zasadniczą kwestią jest dostępność punktów sprzedaży napojów alkoholowych na jego terenie. Liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych i zasady ich usytuowania oraz godzin sprzedaży określają:
- Uchwała Rady Miasta Sandomierza Nr XXXIX/497/2017 z dnia 30 marca 2017 roku w sprawie zmiany uchwały Nr XXII/231/2016 z dnia 2 marca 2016 Rady Miasta Sandomierza w sprawie zasad usytuowania na terenie Miasta Sandomierza miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- Uchwała Rady Miasta Sandomierza Nr LIX/769/2018 z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Sandomierz,
- Uchwała Rady Miasta Sandomierza Nr LXIV/846/2018 z dnia 19 września 2018 roku w sprawie zmian w uchwale Nr LIX/768/2018 Rady Miasta Sandomierza z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie ograniczenia w godzinach nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.

Liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Sandomierzu w latach 2017-2021

LICZBA PUNKTÓW SPRZEDAŻY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH									
		z napojami przeznaczonymi do spożycia							
		1) poza miejscem sprzedaży				2) w miejscu sprzedaży			
		według zawartości alkoholu				według zawartości alkoholu			
	1. ogółem (wszystkich punktów)		2. do 4,5% (oraz piwa)	3. od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	4. pow. 18%		5. do 4,5% (oraz piwa)	6. od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	7. pow. 18%
2017 r.	122		56	54	50		60	42	38
2018 r.	116		53	51	49		55	36	36
2019 r.	115		53	52	51		52	35	35
2020 r.	117		53	53	49		53	36	34
2021 r.	116		55	55	51		51	36	33

Źródło: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem sprzedaży na przestrzeni lat 2017-2021 ulegała stopniowemu, niewielkiemu spadkowi. Natomiast liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych z przeznaczeniem do spożycia w miejscu sprzedaży, w analizowanym okresie, utrzymywała się mniej więcej na zbliżonym poziomie, z niewielkim wzrostem w roku 2017. Zapewne ten niewielki wzrost związany był z powstaniem na terenie Sandomierza nowych lokali gastronomicznych.
Liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta w latach 2017-2021 kształtowała się następująco:

Tabela 3

Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych w latach 2017– 2021

LICZBA WYDANYCH ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH									
		z napojami przeznaczonymi do spożycia							
		1) poza miejscem sprzedaży				2) w miejscu sprzedaży			
		według zawartości alkoholu				według zawartości alkoholu			
	1. ogółem (według7 punktów)	2. Razem	3. do 4,5% (oraz piwa)	4. od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	5. pow. 18%	6. Razem	7. do 4,5% (oraz piwa)	8. od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	9. pow. 18%
2017 r.	113	71	25	22	24	42	18	13	11
2018 r.	58	18	6	6	6	40	15	12	13
2019 r.	40	9	3	3	3	31	16	8	7
2020 r.	64	45	16	16	13	19	9	6	4
2021 r.	77	68	22	24	22	9	3	3	3

Źródło: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu

Liczba zezwoleń ogółem, wydanych na sprzedaż alkoholu z przeznaczeniem do spożycia poza miejscem sprzedaży w ostatnim roku znacznie wzrosła, wynika to zapewne z faktu, iż po zezwolenia występowały nowe podmioty oraz podmioty, którym zezwolenie dobiegło końca. Natomiast liczba zezwoleń wydanych ogółem na sprzedaż alkoholu z przeznaczeniem do spożycia w miejscu sprzedaży spadła. Przyczyn można się dopatrywać w zamkniętych lokalach gastronomicznych z powodu pandemii Covid-19.

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

W przeprowadzonej w 2019 roku ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Sandomierza na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Okazuje się, że największa ilość mieszkańców (64%) miała styczność z alkoholem po raz pierwszy pomiędzy 16 a 18. rokiem życia. Kolejna najwyższa wartość odnosi się do uzyskania pełnoletniości- 28%. 8% mieszkańców pierwszy raz alkoholu spróbowało poniżej 15 roku życia. Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. 6% respondentów to osoby deklarujące abstynencję. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w tygodniu (60%) oraz kilka razy w miesiącu (18%). Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że mieszkańcy piją alkohol częściej niż okazjonalnie.
Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki). Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji alkoholu – 62% (0,5 – 1 piwa, 1–2 kieliszki wina lub 1 – 2 małe kieliszki wódki) lub 3 – 4 porcji (26%).4% badanych to osoby niepijące.
W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy miasta Sandomierz spożywają często, aczkolwiek małe ilości alkoholu. W subiektywnej ocenie większość mieszkańców miasta Sandomierz uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol.
Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw i przekonań. Zbadano obecne w lokalnej społeczności mity na temat napojów alkoholowych oraz ich postawy. Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „*słabszych*" napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Zdecydowana większość mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi (łącznie 88%), błędne przekonanie jest jednak rozpowszechnione wśród 12% dorosłej społeczności Miasta Sandomierz, którzy uważają, że alkohol zawarty w np. piwie jest mniej szkodliwy od alkoholu zawartego w wódce. Wynik ten świadczy o wysokim poziomie świadomości mieszkańców na temat szkodliwości alkoholu.
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 68% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. 12% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Prawie wszyscy (90%) respondenci nie zgadzają lub raczej nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach. Alkohol nie jest dobrym „*lekiem*" na codzienne problemy mieszkańców miasta Sandomierz, ponieważ zdecydowana większość (94%) nie zgadza się z tym twierdzeniem.
W kwestiach takich jak spożycie niewielkiej ilości alkoholu w czasie ciąży lub przed prowadzeniem pojazdu Sandomierzanie są jednomyślni i prezentują konstruktywne postawy – każda z osób badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się z przyzwoleniem picia w obu przypadkach.

94% badanych mieszkańców deklaruje że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje psychoaktywne jakimi są narkotyki i dopalacze.

Wśród stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz – 4% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu).Jednocześnie 4%badanych wskazało dopalacze. Te rodzaje substancji są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych. Nikt z respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie jak narkotyki czy dopalacze.

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych.

Okazuje się, że w środowisku lokalnym ten problem, także występuje. 14% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, w ich ocenie, uzależnione od leków, a kolejne 46% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia, że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.

(*źródło: „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych - Sandomierz 2019”*).

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

- Alkohol to substancja, do której dostęp dla uczniów, w porównaniu do narkotyków czy dopalaczy, jest zdecydowanie łatwiejszy. Jego spożywanie jest też powszechnie tolerowane, traktowane jako element tradycji czy kultury, a wręcz nieodłączny element wielu życiowych wydarzeń- niestety często osoby dorosłe nie widzą problemu w tym, że akceptują włączanie w ten „*zwyczaj*” osób niepełnoletnich. W związku z tym warto organizować kampanie informacyjne czy specjalne wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu mieszkańców, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami ich przeciwdziałania. Jedna trzecia najmłodszych uczniów, ponad połowa klas starszych szkoły podstawowej i ponad trzy czwarte najstarszej młodzieży ma za sobą inicjację alkoholową, a jako okoliczności najczęściej podają towarzystwo rodziny oraz spotkania ze znajomymi. Jeśli uczniowie nie otrzymują informacji od osób dorosłych, że tego typu zachowania nie powinny być akceptowane, mogą zacząć z biegiem czasu włączać je, mniej lub bardziej świadomie, w repertuar własnych zachowań. Niebagatelna rola w przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom przypada szkołom i nauczycielom mającym kontakt z rodzicami, ale także władzom samorządowym, które mogą postarać się włączać w lokalne programy przeciwdziałania problemom uzależnień oddziaływania skierowane na edukację i promocję zachowań pożądanych u rodziców oraz pozostałych mieszkańców miasta. Grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki której nabywają umiejętności komunikacyjne, empatii, pracy w grupie itp. Ważne przy tym, by środowisko szkolne, rodzinne itd. umożliwiało młodym ludziom spędzanie wolnego czasu w sposób, który będzie dla nich bardziej atrakcyjny niż np. wspólne picie alkoholu. Warto więc zadbać o dostępność różnego rodzaju zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla spotkań „*zakrapianych*” alkoholem czy innymi używkami (należy tutaj zaznaczyć, że spotkania ze znajomymi stanowią dla prawie połowy uczniów główny sposób spędzania wolnego czasu). Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych

warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec zagrożeń.

- Odpowiedzi młodych ludzi z miasta Sandomierza na temat częstotliwości spożywania alkoholu są niepokojące. W szczególność problem ten dotyczy uczniów klas 7-8 oraz najstarszej młodzieży, którzy w sporej części deklarują picie alkoholu rzadziej lub kilka razy w miesiącu.
- Największy procent z nich deklaruje picie piwa (tutaj warto zaznaczyć, że większość młodych ludzi jest przekonana o prawdziwości mitu jakoby alkohol w piwie był „*słabszy*"). Wśród najstarszych panuje również przekonanie, że alkohol pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach, jednakże w większości przyjmują konstruktywne postawy wobec substancji psychoaktywnych i mają świadomość ich szkodliwości.
- Wyniki badań wskazują, że 3% uczniów klas 4-6, 12% 7-8 SP oraz 19% uczniów PONADGIM miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami. Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana (w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany, najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu).
- Raczej dobrze rokujące są także wyniki dotyczące nastawienia uczniów wobec brania narkotyków i dopalaczy w większości uczniowie w każdej grupie wiekowej nie zgadzają się lub raczej nie zgadzają się, by było to normalne dla osób w ich wieku. Nie uważają również, że dopalacze są mniej szkodliwe oraz istnieje mniejsze prawdopodobieństwo uzależnienia się.
- Uczniowie miasta Sandomierz deklarują w ogromnej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami. Rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem- uczniowie klas ponadgimnazjalnych oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe. Rodzice okazali się grupą osób, do których chętnie zwróciliby się oni po pomoc w razie kłopotów. Jednakże niewielka część uczniów nie chciałaby zwierzyć się rodzicowi, gdyby ktoś im groził lub namawiał do czegoś złego. Stosowne byłoby w tym przypadku włączenie w zakres tematyczny szkolnych spotkań z rodzicami tematyki skutecznego reagowania na problemy wychowawcze i sposobów skutecznej komunikacji z dzieckiem. Generalnie rzecz ujmując pozytywne relacje z rodzicami uczniów w mieście Sandomierz to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic- nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.
- Na uwagę zasługuje fakt, że uczniowie dużo rzadziej wskazali w kwestii zaufania nauczycieli. Spadek poziomu zaufania w tym wypadku jest drastyczny. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmacniania relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.
- Uczniowie na wszystkich poziomach edukacji przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Zauważalne jest to w szczególności przy deklaracjach o codziennych doświadczeniach w tym zakresie.

Kilkanaście procent z nich nie czuje lub raczej nie czuje się bezpiecznie w swojej szkole i deklaruje, że do szkoły uczęszczają osoby, których się boi. Skala problemu nie jest zależna od szczebla edukacyjnego. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.

- Najmłodsi uczniowie deklarują w większości stosunkowo „zdrową" ilość czasu spędzanego przy komputerze. Tendencja ta zmienia się jednak wraz z wiekiem już łącznie 53% spędza przed komputerem dziennie więcej niż 4 godziny, co w praktyce może oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu. Wiadomo jednak, że szczera ocena własnych negatywnych nawyków jest trudnym zadaniem. Dlatego też procent osób, które relatywnie długo w ciągu czasu wolnego korzystają z komputera, może być większa. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało oferujących stronach internetowych. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Wyniki dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej.
- Odsetek młodych ludzi mających doświadczenie z grami na automatach jest zauważalny. Mniejszą popularnością cieszą się internetowe gry „*na pieniądze*". Należy zauważyć, że odsetek osób, które grały w gry hazardowe w obu przypadkach największy jest wśród uczniów klas 7-8.

(*źródło: „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych - Sandomierz 2019"*).

Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 10 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta. Grupa badana stanowiła 6 kobiet i 4 mężczyzn. 9 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 1 osoba jest właścicielem. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 33 lata. Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych. Łącznie 50% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o niskim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu. Łącznie 70% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 30% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie jest przekonana, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli. Połowa respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia– łącznie tylko 40% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.
Łącznie 90% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Jednocześnie 100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne. Dodatkowo, łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.
Łącznie 90% sprzedawców napojów alkoholowych w mieście uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia, pomimo subiektywnej opinii, że ten dostęp jest łatwy. Łącznie 70% badanych nie uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
Sprzedawcy napojów alkoholowych deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w tygodniu (20%) miesiącu (20%) lub kilka razy w roku (20%). Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie nie są podejmowanie na terenie dosyć często.
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być częstym zjawiskiem.30% sprzedawców uznało, że takie sytuacje zdarzają się kilka razy dziennie, a 20%, że kilka razy w tygodniu.
30% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. W jednym przypadku należało wezwać straż miejską/policję.
90% badanych wskazało, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie. 10% badanych wskazało, że nie mieli pewności, co do wieku osoby, której sprzedały alkohol.
W przypadku wątpliwości, co do wieku, 60% badanych zawsze sprawdza dokumenty potwierdzające wiek, a często robi to kolejne 40% osób. W związku z powyższymi deklaracjami sprzedawców, należy przyjąć, że deklarowany przez sprzedawców niski odsetek sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz sprawdzanie dowodów tożsamości potwierdzających pełnoletniość wynika z postaw sprzedawców, którzy wykazują się wystarczającą czujnością i asertywnością podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, także i prawną, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż.
Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście Sandomierz. Łącznie 70% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze, natomiast 30% jako raczej słabe.

(*źródło: „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych - Sandomierz 2019”*).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej Komisją, oprócz inicjowania działań objętych Programem, przeprowadza również rozmowy motywująco- interwencyjne z osobami skierowanymi do Komisji w związku z nadużywaniem alkoholu oraz rozmowy z rodzinami tych osób. W 2021 roku wnioski do Komisji kierowali najczęściej: Zespół Interdyscyplinarny- 14, rodziny uzależnionych-10, Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu- 9, Ośrodek Pomocy Społecznej– 3, Zespół Kuratorski przy Sądzie Rejonowym w Sandomierzu- 1, Prokuratura Rejonowa w Kielcach-1. Liczbę osób skierowanych do Komisji w latach 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5

Liczba osób, wobec których skierowano wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w związku z podejrzeniem o uzależnienie od alkoholu na przestrzeni lat 2017– 2021

Rok	Liczba osób skierowanych do GKRPA
2017	**85**
2018	**56**
2019	**57**
2020	**49**
2021	**38**

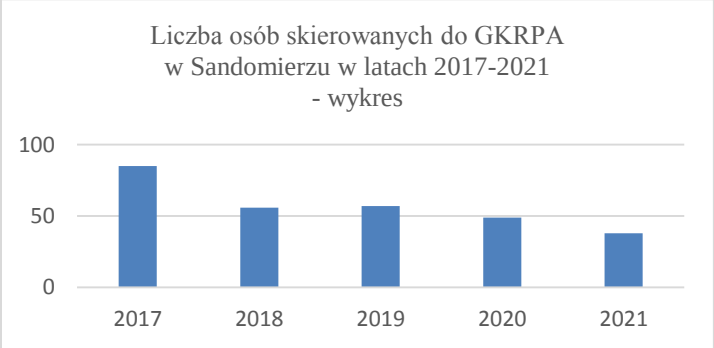

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w analizowanym okresie największa liczba osób została skierowana do Komisji w 2017 roku. W porównaniu z rokiem 2021 liczba wniosków zmniejszyła się dość znacznie. Wobec osób, które nie zgłaszają się na wezwanie Komisji, a zachodzi uzasadnione podejrzenie, że są uzależnione od alkoholu, kierowane są wnioski do Sądu Rejonowego w Sandomierzu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Liczbę wniosków, skierowanych do sądu na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6

Liczba osób, wobec których GKRPA skierowała do sądu wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2017 -2021

Rok	Liczba wniosków skierowanych do sądu przez GKRPA
2017	**30**
2018	**16**
2019	**30**
2020	**34**
2021	**33**

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu

Liczba osób, wobec których Komisja skierowała do Sądu Rejonowego w Sandomierzu wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu na przestrzeni lat 2017-2021 ulegała zmianie. Ponadto nigdy nie była proporcjonalna do liczby osób skierowanych do Komisji w związku z nadużywaniem alkoholu. Wiele zapraszanych osób podejmowało terapię w Poradni Leczenia Uzależnień, mieszczącej się w Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego w Sandomierzu, lub w innych placówkach leczniczych na terenie kraju.

Osoby, wobec których kierowano wnioski do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu to osoby, które nie chciały dobrowolnie poddać się terapii, bądź takie, które pomimo wielokrotnych wezwań nie zgłaszały się na posiedzenie Komisji. Tymczasem ze zgromadzonej dokumentacji wynikało, że są uzależnione od alkoholu.

Ośrodek Pomocy Społecznej, zwany dalej Ośrodkiem, świadczy pomoc osobom z terenu miasta, które są w trudnej sytuacji życiowej, między innymi ze względu na uzależnienie od alkoholu, narkotyków czy też występowanie przemocy w rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających z pomocy Ośrodka w latach 2017-2021,w tym liczbę rodzin objętych pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu, przez co najmniej jednego z członków rodziny

Tabela 7

Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu w latach 2017-2021

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem	508	451	759	691	567
W tym liczba rodzin objętych pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu, narkotyków lub stosowania przemocy przez co najmniej jednego z członków rodziny	Uzależnienia- 44 Przemoc-2	Uzależnienia- 40 Przemoc-1	Uzależnienia- 46 Przemoc-2	Uzależnienia- 45 Przemoc-2	Uzależnienia- 43 w tym alkohol- 41 Narkotyki -2 Przemoc- 1

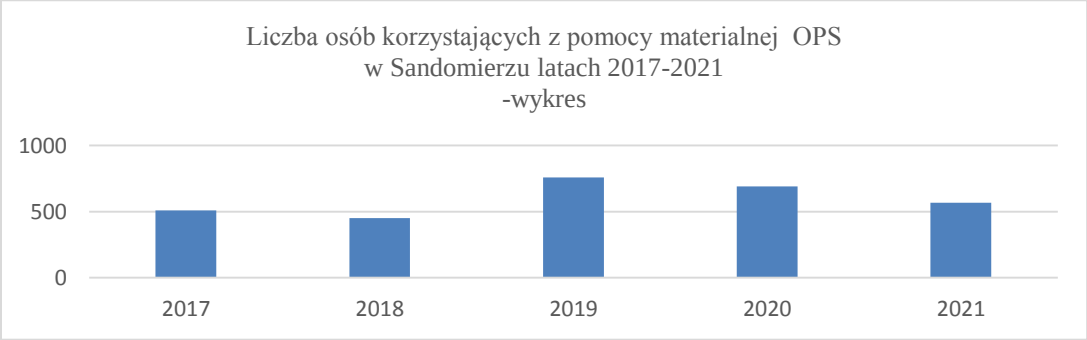

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Z powyższych danych wynika, że w roku 2019 liczba rodzin, którym Ośrodek udzielił pomocy z powodu uzależnienia co najmniej jednego z członków rodziny lub występowania przemocy w rodzinie była najwyższa, natomiast w roku 2021 liczba ta nie znacznie spadła. Rodziny, w których obecny jest problem alkoholowy oraz występuje przemoc stanowiły niewielki odsetek– ok. 7,4 % wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy materialnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu.

W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu od wtorku do piątku w godz. 16.00 - 18.00 działa **Punkt Interwencji Kryzysowej**, zwany dalej Punktem, w którym bezpłatnych porad osobom w kryzysowych sytuacjach udzielają: psycholog, instruktor terapii uzależnień oraz radca prawny. Punkt znajduje się przy ulicy Żydowskiej 6c w budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu.

Punkt udziela pomocy wszystkim osobom potrzebującym wsparcia w sytuacjach kryzysowych. Kryzys może rodzić bieda, przemoc, bezradność, brak pracy, niepowodzenia w szkole, brak trwałych, znaczących relacji z bliskimi ludźmi, niskie poczucie własnej wartości, złe doświadczenia małżeńskie, częste konflikty z prawem, niezdolność do korzystania z naturalnych źródeł wsparcia jakimi są: rodzina, przyjaciele i grupy społeczne, a także nadużywanie leków, alkoholu, narkotyków. Osoby te zgłaszają się

osobiście, mogą też być kierowane przez kuratorów sądowych, funkcjonariuszy policji, prokuratorów, pracowników socjalnych, pedagogów oraz inne instytucje działające na terenie miasta Sandomierza, realizujące zadania zabezpieczenia społecznego.
Poniżej została przedstawiona liczba porad udzielonych w Punkcie Interwencji Kryzysowej w latach 2017-2021, w podziale na poszczególne kategorie osób.

Tabela 8

Liczba porad udzielonych w Punkcie Interwencji Kryzysowej, działającym przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sandomierzu w latach 2017 – 2021

Ogółem	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
	219	156	164	153	156
Osobom uzależnionym od alkoholu i współuzależnionym	30	31	37	49	51
Ofiarom przemocy	19	29	16	11	6
Osobom z problemami rodzinnymi	62	92	111	93	99
Inne	108	4	0	0	0

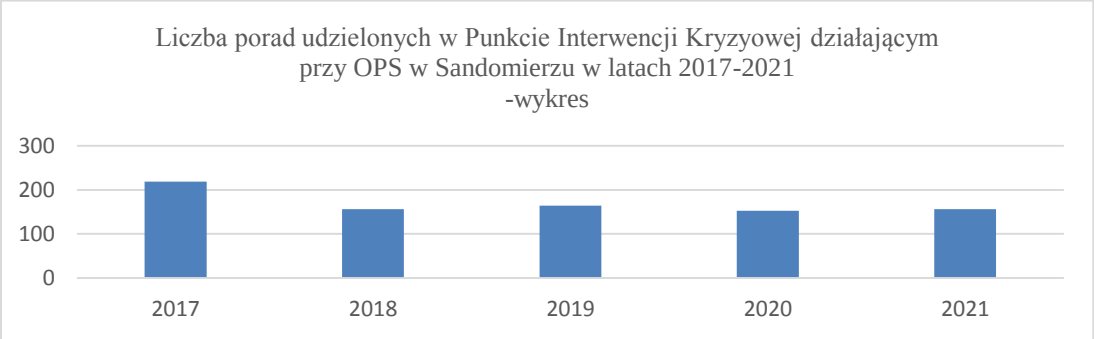

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Z powyższej tabeli wynika jednoznacznie, że liczba porad udzielonych osobom uzależnionym od alkoholu i współuzależnionym na przestrzeni ostatnich 3lat utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielkim ich wzrostem. Stanowiła ona ok. 33% porad udzielonych ogółem.

Na mocy Uchwały Rady Miasta Sandomierza nr XXII/223/2016 z dnia 2 marca 2016 roku utworzona została jednostka organizacyjna pod nazwą Świetlica Środowiskowa i działa ona od dnia 1 kwietnia 2016 roku. Świetlica Środowiskowa jest jednostką organizacyjną Gminy Sandomierz, działa w dwóch punktach: przy ul. Słowackiego 15 (siedziba) oraz przy ul. Portowej 24. Intencją jest wspieranie dziecka w rozwoju, rozwijanie i wzmacnianie jego zainteresowań, pomoc w radzeniu sobie w trudnych sytuacja, szeroko pojęta profilaktyka oraz organizacja dzieciom czasu wolnego po zajęciach szkolnych, pomoc przy odrabianiu lekcji, zabawy w myśl zasady „nauka przez zabawę".
Liczbę dzieci uczęszczających do świetlic na przestrzeni lat 2017-2021 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9

Ogólna liczba dzieci uczęszczających do Świetlicy Środowiskowej w latach 2017– 2021 oraz Placówki wsparcia dziennego „Przystanek Błonie" działających w Sandomierzu

Rok	Liczba dzieci
2017	**121**
2018	**105**
2019	**180**
2020	**129**
2021	**83**

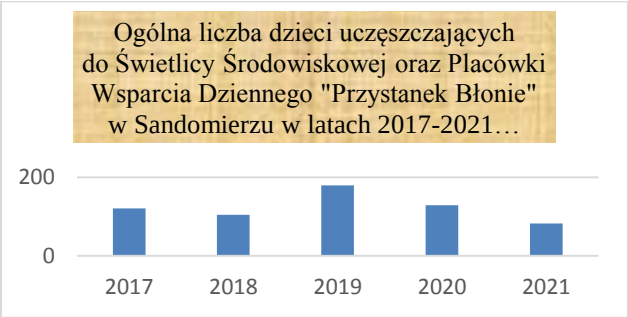

Źródło: Świetlica Środowiskowa w Sandomierzu

Uchwałą Rady Miasta Sandomierza nr XLVII/618/2017 z dnia 26 września 2017 roku utworzona została jednostka organizacyjna Gminy Sandomierz- placówka wsparcia dziennego pod nazwą „*Przystanek Błonie*". Budynek mieści się przy ul. Błonie 55. Harmonogram zajęć placówki opiewa wokół profilaktyki dzieci i młodzieży, pracy terapeutycznej z młodzieżą przejawiającą zachowania ryzykowne (tworzenie grup, kontraktowanie spotkań, realizacja programu, ewaluacja) oraz zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sandomierzu funkcjonuje **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**, którego zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje przemoc. W jego skład wchodzą odpowiednio przeszkolone osoby, które reprezentują różne instytucje, środowiska oraz profesje, dzięki czemu rodzina doświadczająca przemocy może tutaj uzyskać kompleksową pomoc. Poniżej została przedstawiona liczba rodzin, które w poszczególnych latach zostały objęte pomocą w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.

Tabela 10

Liczba rodzin objętych kompleksową pomocą w ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2017 - 2021

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą
2017	**63**
2018	**84**
2019	**90**
2020	**74**
2021	**67**

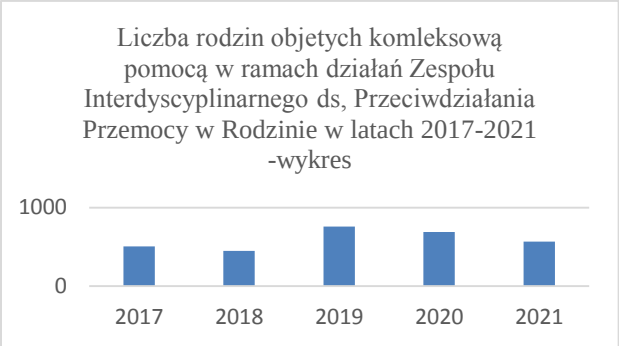

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Punkt Edukacyjno- Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, osób doznających przemocy i ich rodzin oraz osób w kryzysie, zwany dalej Punktem.
W 2021 roku Punkt Edukacyjno-Konsultacyjny prowadzony był przez Stowarzyszenie Na Rzecz Zdrowia Psychicznego oraz Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża.
Punkt w 2021 roku udzielał bezpłatnych porad wg. ustalonego harmonogramu, w Punkcie porad udzielali: psycholog- psychoterapeuta, prawnik, specjalista terapii uzależnień, terapeuta uzależnień (pomoc dla członków rodzin), specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zdecydowanie największym zainteresowaniem cieszą się porady dot. m.in. problemów małżeńskich, wychowawczych oraz kryzysów życiowych. Sporą liczbę porad udzielanych w Punkcie stanowią porady prawne oraz pomoc osobom uzależnionym.

W poniższej tabeli zamieszczone zostały dane dotyczące porad udzielonych w Punkcie w latach 2017-2021.

Tabela 11

Liczba porad udzielonych osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom w Punkcie Edukacyjno- Konsultacyjnym w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	518	545	588	494	439
osobom uzależnionym	108	85	105	113	104
osobom współuzależnionym	59	60	43	70	71
osobom uzależnionym od narkotyków	9	9	3	3	5
inne uzależnienia (leki, hazard)	23	24	22	7	14
Dot. problemu przemocy (ofiary przemocy i sprawcy)	25	47	51	50	75
Porady prawne	123	142	117	105	52
Inne (problemy małżeńskie, wychowawcze, kryzysy życiowe)	171	178	247	146	118

Źródło: Stowarzyszenie Na Rzecz Zdrowia Psychicznego oraz Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Sandomierzu

Komenda Powiatowa Policji, zwana dalej Komendą, blisko współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Sandomierzu, włączając się w działania profilaktyczne dot. przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie. Poniżej dane liczbowe dotyczące naruszenia prawa i porządku publicznego przez mieszkańców Sandomierza w latach 2017-2021, związane z nadużywaniem alkoholu, narkotyków i stosowaniem przemocy.

Tabela 12

Dane liczbowe dotyczące naruszenia prawa i porządku publicznego związane z nadużywaniem alkoholu w latach 2017 – 2021

Lp.	Problematyka	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1.	Ilość wypadków i kolizji drogowych spowodowanych przez kierowców prowadzących po spożyciu alkoholu	**21**	**19**	**34**	**21**	**29**
2.	Ilość osób nietrzeźwych zatrzymanych w pomieszczeniach policyjnych do wytrzeźwienia	**226**	**277**	**259**	**129**	**94**
3.	Ilość osób nieletnich zakłócających ład i porządek po spożyciu alkoholu • nieletni pomiędzy 13 a 17 rokiem życia,	**13**	**18**	**7**	**10** nieletnich pomiędzy 13 a 17 rokiem życia będących pod wpływem alkoholu. Żadna z ww. osób nie zakłóciła ładu i porządku publicznego.	**2** nieletnich pomiędzy 13 a 17 rokiem życia będących pod wpływem alkoholu. Żadna z ww. osób nie zakłóciła ładu i porządku publicznego.
	• osoby w wieku 17 – 21 lat	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***
4.	Ilość nieletnich odbieranych z KPP przez rodziców bądź opiekunów	**21**	**6**	**19**	**14**	**11**

5.	Ilość wezwań i interwencji spowodowanych przemocą domową wywołaną nadużywaniem alkoholu		**117**	**173**	**165**	**155**	**147**
6.	Ilość założonych Niebieskich Kart		**148**	**236**	**247**	**240**	**248**
7.	Ilość osób zatrzymanych w związku z posiadaniem narkotyków lub handel nimi.	Nieletnich pomiędzy 13 i 17 rokiem życia	**1**	**0**	**0**	**2**	**1**
		Osoby w wieku 17- 21 lat	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***	**b.d.***
		Pozostałe osoby	**18**	**34**	**39**	**41**	**36**

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu
**brak danych*

W powyżej przedstawionych statystykach policyjnych należy zwrócić uwagę na pozycję uwzględniającą ilość wezwań i interwencji spowodowanych przemocą domową, wywołaną nadużywaniem alkoholu, która niezmiennie na przestrzeni ostatnich lat utrzymywała się na dość wysokim poziomie. W roku ubiegłym nieznacznie spadła z poziomu 155 do 147 wezwań. Natomiast ilość założonych „*Niebieskich Kart*" nieznacznie wrosła z poziomu 240 w roku 2020, do 248 w 2021 roku.

W przypadku zatrzymań osób związanych z posiadaniem lub handlem narkotykami w przedziale wiekowym pomiędzy 13, a 17 rokiem życia, można zaobserwować 1 zdarzenie tego typu– do 1 wydarzenia w roku 2017 z udziałem nieletniego.

Poradnia Leczenia Uzależnień, zwana dalej Poradnią, świadczy usługi medyczne i terapeutyczne osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom, a także udziela poradnictwa osobom nadużywającym alkoholu, osobom uzależnionych od innych środków psychoaktywnych oraz ich rodzinom. Świadczenia te wynikają z kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Do Poradni trafiają także osoby skierowane na terapię przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz osoby sądownie zobowiązane do poddania się leczeniu odwykowemu.

Tabela 13

Liczba osób, które podjęły leczenie w Poradni Terapii Uzależnień w Sandomierzu w latach 2017-2021 (dot. mieszkańców całego powiatu)

Rok	Rodzaj świadczonej usługi	Leczeni					
		Ogółem			W tym zobowiązani do leczenia odwykowego		
		Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem
2017	Uzależnieni	150	27	177	64	13	77
	Współuzależnieni	12	36	48			
2018	Uzależnieni	118	27	145	60	19	79
	Współuzależnieni	10	37	47			
2019	Uzależnieni	162	33	195	79	22	101
	Współuzależnieni	14	54	68			
2020	Uzależnieni	138	18	156	46	12	58
	Współuzależnieni	21	48	69			
2021	Uzależnieni	135	33	168	60	8	68
	Współuzależnieni	20	47	67			

Źródło: Poradnia Terapii Uzależnień SSDŚ w Sandomierzu

Poradnia Leczenia Uzależnień w Sandomierzu odnotowała w ubiegłym roku niewielki wzrost osób zgłaszających się na terapię, w porównaniu z rokiem poprzednim.

IV. Lista zasobów umożliwiających prowadzenie działalności profilaktycznej i naprawczej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Sandomierza.

Tabela 14

Zasoby instytucjonalne i organizacyjne

L.p.	Nazwa instytucji	Zakres działania w ramach *„Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii”*
1	2	3
1.	Urząd Miejski w Sandomierzu Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia	Realizacja „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii”
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania	Inicjowanie i realizacja zadań wynikających

	Problemów Alkoholowych w Sandomierzu	z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sandomierzu	Podejmowanie interwencji w przypadku wystąpienia przemocy, inicjowanie i realizowanie działań profilaktycznych
4.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań, realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej
5.	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
6.	Sandomierskie Centrum Kultury	Udział w realizacji zadań
7.	Poradnia Leczenia Uzależnień, działająca w strukturach Szpitala Specjalistycznego Ducha Świętego w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
8.	Świetlica Środowiskowa w Sandomierzu: - punkt przy ul. Portowej 24 - punkt przy ul. Słowackiego 15	Udział w realizacji zadań, prowadzenie zajęć kompensacyjnych, terapeutycznych, sportowych, dydaktycznych, wyrównawczych, plastycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym
9.	Placówka wsparcia dziennego „*Przystanek Błonie*” - ul. Błonie 55	Udział w realizacji zadań, profilaktyka dzieci i młodzieży, pracy terapeutycznej z młodzieżą przejawiającą zachowania ryzykowne oraz zajęcia socjoterapeutycznych dla dzieci
10.	Grupy samopomocowa AA „Odyseusz”	Udział w realizacji zadań
11.	Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
12.	Straż Miejska w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
13.	Sąd Rejonowy w Sandomierzu III Wydział Rodzinny i Nieletnich	Udział w realizacji zadań
14.	Prokuratura Rejonowa w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
15.	Szkoły, placówki oświatowe	Uczestnictwo w konkursach i realizacja projektów
16.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Udział w realizacji zadań
17.	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sandomierzu	Udział w realizacji zadań
18.	Organizacje pozarządowe, podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz jednostki organizacyjnie podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane	Uczestnictwo w otwartych konkursach ofert oraz udział w realizacji zadań
19.	Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej oraz Specjalistyczny Szpital Ducha Świętego	Udział w realizacji zadań

	w Sandomierzu	
20.	Ośrodki naukowe, niezależni eksperci	Badania socjologiczne oraz szeroko rozumiana współpraca
21.	Media lokalne	Medialne wsparcie w realizacji przedsięwzięć, udział w kampaniach

V. Cel Programu

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Sandomierza oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

VI. Zadania do realizacji

1) Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, narkotyków i osób uzależnionych oraz ofiar przemocy.

A) Współpraca z Poradnią Leczenia Uzależnień w Sandomierzu i placówkami służby zdrowia w zakresie leczenia i terapii osób uzależnionych od alkoholu, zakup niezbędnego sprzętu, wyposażenia oraz materiałów informacyjno-edukacyjnych na potrzeby Poradni, dofinansowanie superwizji dla pracowników Poradni.

B) Współpraca z biegłymi sądowymi w zakresie wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazanie sposobu leczenia.

C) Dofinansowanie lub finansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych osobom zajmującym się profilaktyką i leczeniem uzależnień, a także przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, działającym na rzecz społeczności lokalnej, w tym członkom GKRPA, pracownikom lecznictwa odwykowego oraz innym podmiotom realizującym zadania programowe.

D)Prowadzenie Punktu Edukacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i ich rodzin, osób doznających przemocy oraz osób w kryzysie.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba opinii wydanych przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba dofinansowanych kursów, szkoleń / liczba osób,
- liczba udzielonych porad.

2) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomania, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

A) Finansowanie prowadzenia świetlicy środowiskowej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, działającej w cyklu ciągłym:
- punkt ul. Portowa 24,
- punkt ul. Słowackiego 15,

oraz placówki wsparcia dziennego „*Przystanek Błonie*" przy ulicy Błonie 55 w Sandomierzu.

B)Realizacja programu socjoterapeutycznego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, wytypowanych przez pedagogów szkolnych lub pracowników socjalnych w ramach akcji wypoczynku letniego.

C) Dofinansowanie pracownikom świetlicy środowiskowej szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowych oraz w zakresie prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych.

D)Prowadzenie postępowań administracyjnych wobec zgłaszanych do GKRPA osób nadużywających alkoholu: zbieranie informacji, kontakt z OPS i Policją, rozmowy profilaktyczne i motywujące do podjęcia abstynencji, skierowanie na badanie sądowo-psychiatryczne w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, kierowanie do sądów wniosków o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu.

E)Podejmowanie działań w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

-organizowanie szkoleń i konferencji dla przedstawicieli służb i instytucji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, mechanizmów przemocy w rodzinie i ich wpływu na funkcjonowanie osób doświadczających lub stosujących przemoc i możliwości udzielenia pomocy tym rodzinom,

- podnoszenie kompetencji osób pracujących obszarze przeciwdziałania przemocy rodzinie,

- prowadzenie edukacji społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, mechanizmów przemocy i możliwości uzyskania pomocy.

F)Realizacja działań profilaktycznych skierowanych do rodziców oraz wychowawców w sandomierskich placówkach oświatowych.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba dzieci uczęszczających do świetlic,
- liczba zorganizowanych obozów letnich z programem socjoterapeutycznym,
- liczba dofinansowanych kursów, szkoleń / liczba osób,
- liczba wniosków skierowanych do Komisji,
- liczba wniosków skierowanych do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- liczba podjętych działań dot. edukacji społecznej na temat zjawiska przemocy.

3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

A)Realizowanie dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców miasta programów profilaktycznych, konkursów z zakresu profilaktyki alkoholizmu i narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, promocji zdrowia oraz bezpieczeństwa.

B) Realizacja programów związanych z profilaktyką narkotykową w zakresie promocji zdrowia psychicznego oraz profilaktyki używania nowych środków psychoaktywnych (np.: tzw.: „*dopalaczy*", itp.).

C)Organizacja imprez i wspieranie inicjatyw promujących trzeźwy styl życia i integrujących środowiska patologiczne ze społeczeństwem, w tym imprez kulturalnych i artystycznych.

D) Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach profilaktycznych oraz informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców (np.: „*Zachowaj Trzeźwy Umysł*", konferencje, szkolenia, warsztaty, itp.).

E) Dofinansowanie szkoleń, kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów.

F) Wykonanie bądź zakup materiałów profilaktycznych, informacyjno- edukacyjnych oraz promocyjnych, np.: prasa i książki specjalistyczne, broszury, plakaty i dystrybucja ich wśród określonych grup adresatów; zakup nagród w konkursach i zawodach.

G) Promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, w szczególności zajęć teatralnych, plastycznych, sportowych, promujących zdrowy i trzeźwy styl życia, zajęć działających na rzecz dzieci i młodzieży, np. przegląd spektakli profilaktycznych, profilaktyczny konkurs plastyczny**.**

H) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów i przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom poniżej 18 roku życia.

I) Podejmowanie wśród pracowników podstawowej opieki zdrowotnej działań edukacyjnych, mających na celu umożliwienie wczesnego wykrywania choroby alkoholowej– wdrażanie programów wczesnego rozpoznawania i interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.

J) Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców.

K) Prowadzenie działań edukacyjnych na temat zachowania abstynencji w czasie ciąży oraz wpływu alkoholu na rozwój płodu.

L) Organizowanie badań i sondaży w zakresie lokalnej diagnozy, pozwalających ocenić aktualny stan problemów alkoholowych i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

Ł) Prowadzenie stałego systemu informacji o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy oraz uzależnień behawioralnych.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych/ liczba osób,
- liczba zorganizowanych imprez o charakterze kulturalnym,
- liczba ogólnopolskich kampanii, w których wzięła udział Gmina Sandomierz,
- liczba kursów, szkoleń, konferencji / liczba osób,
- liczba dofinansowanych akcji i przedsięwzięć, promujących alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież,
- liczba działań i inicjatyw podjętych na rzecz określonych grup (kierowcy, sprzedawcy napojów alkoholowych, kobiety w ciąży).

4) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

A) Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przeciwdziałania przemocy, promowanie ciekawych projektów i inicjatyw społecznych.

B) Udzielanie wsparcia finansowego i organizacyjnego podmiotom na podstawie złożonych projektów, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba ogłoszonych konkursów / przekazana kwota,
- liczba grup samopomocowych, które otrzymały wsparcie,
- liczba inicjatyw, działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi.

5) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.) **oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.**

A) Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
w szczególności pod kątem sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz prawidłowego oznakowania i informowania o szkodliwości napojów alkoholowych.

B) Współpraca w zakresie kontroli tych punktów ze Strażą Miejską w Sandomierzu i Komendą Powiatową Policji w Sandomierzu oraz organami skarbowymi.

C) Podejmowanie działań pokontrolnych, a w razie konieczności interwencyjnych w stosunku do podmiotów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

D) Kontrolowanie przepisów dotyczących zakazu reklamy i promocji napojów alkoholowych zgodnie z ustawą.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba przeprowadzonych kontroli,
- liczb wniosków o cofnięcie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

6) Wspieranie zatrudnienia socjalnego osób uzależnionych i narażonych na uzależnienia od substancji psychoaktywnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie zadań z zakresu integracji społecznej.

A) Monitorowanie liczby osób bezdomnych na terenie miasta

Wskaźniki monitorujące:

- liczba osób bezdomnych przebywających na terenie Sandomierza

7) Prowadzenie i utrzymanie Miejskiego Ośrodka Rozwoju Osobistego- siedziby Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (ul. Mariacka 1).

Uwaga:
Realizacja powyższych zadań może zostać ograniczona, w przypadku dalszego trwania na terenie kraju pandemii COVID-19 lub realizowana będzie w zawężonym zakresie.

VII. Sposoby realizacji i monitoring Programu

1. Podmiot koordynujący i realizatorzy Programu

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na 2022 rok będzie koordynowana przez Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miejskiego w Sandomierzu.
W realizacji zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie Gmina Sandomierz korzysta z wiedzy i doświadczenia osób zawodowo zajmujących się pomocą i przeciwdziałaniem alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie, a w szczególności:

- członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu,
- członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji i Straży Miejskiej w Sandomierzu,
- pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu,
- specjalistów pracujących w Poradni Leczenia Uzależnień przy Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego w Sandomierzu,

- wychowawców w świetlicach środowiskowych, prowadzących programy opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży,
- pedagogów szkolnych realizujących programy profilaktyczno-wychowawcze na terenie placówek oświatowych,
- psychologów, kuratorów, sędziów,
- profesjonalistów zrzeszonych w organizacjach pozarządowych, działających w obszarze profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- innych podmiotów, którym zlecane są poszczególne zadania programu, lokalnych mediów.

2. Źródło finansowania

Źródłem finansowania zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są dochody uzyskane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zgodnie z art. 18 [2] ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi *„Dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18[1] oraz dochody z opłat określonych w art. 11[1] wykorzystywane będą na realizację:*

- *gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,*
- *zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii „i nie mogą być przeznaczane na inne cele.”*

Zasady finansowania zadań określa załączony preliminarz wydatków środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

3. Monitoring i ewaluacja

Wskaźniki monitorujące zostały opisane w dziale **V. Zadania do realizacji.**
Sprawozdanie z realizacji Programu będzie przedstawiane corocznie Radzie Miasta Sandomierza.

VIII. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powoływana jest Zarządzeniem Burmistrza Miasta na podstawie art. 4[1] ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.).

Organizację i tryb pracy Komisji określa Regulamin Organizacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/382/2014Rady Miasta Sandomierza z dnia 19 lutego 2014 roku.

Do zadań Komisji należy:

1.Inicjowanie działań w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Współpraca w realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii z podmiotami działającymi w tym obszarze.

3. Zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego:
- przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu,
- wezwanie na rozmowę osoby, co do której wpłynęło zgłoszenie dotyczące nadużywania alkoholu i pouczenie jej o konieczności zaprzestania działań wymienionych w art. 24 ustawy i/lub poddania się leczeniu odwykowemu.

Jeśli osoba wezwana nie zgodzi się dobrowolnie poddać leczeniu, a wstępne czynności przeprowadzone w sprawie uzasadniają kontynuowanie postępowania:
- skierowanie takiej osoby na badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania sposobu leczenia,
- przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym wraz z opinią wydaną przez biegłego,
- złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego właściwego według miejsca zamieszkania lub pobytu danej osoby.

4. Kontrola rynku napojów alkoholowych na terenie gminy:
- opiniowanie wniosków związanych z wydawaniem zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z przedmiotowymi uchwałami Rady Miasta Sandomierza,
- prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży, podawania i spożycia napojów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych.

5. Podejmowanie stosownych działań służących ustaleniu czy osoba nadużywająca alkoholu jest sprawcą przemocy domowej. W przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie, zawiadomienie o tym fakcie odpowiednich służb, instytucji i organizacji oraz zainicjowanie pomocy ofiarom przemocy.

IX. Zasady wynagradzania członków Komisji

1. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie wynoszące:

a) za udział w jednym posiedzeniu Komisji lub zespołu problemowego 8,0% minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r. (Dz. U. z 2021 poz. 1690), przy czym wynagrodzenie za udział w posiedzeniu dla Sekretarza GKRPA określa się w wysokości 9,5 % minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r..

b) za udział w kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych 3,6% minimalnego wynagrodzenia za pracę określonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r. (Dz. U. z 2021 poz. 1690).

Wynagrodzenie przysługuje członkom obecnym na posiedzeniu Komisji lub zespołu problemowego oraz biorącym udział w kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych na podstawie list obecności. Wynagrodzenie wypłaca się po potrąceniu należnych składek: na ubezpieczenia oraz podatek.

X. Zaplanowane wydatki na 2022 rok

Tabela 15

Planowana kwota wydatków związanych z realizacją Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na 2022 rok w tym:	***784.686,00 zł***
Działalność Świetlicy Środowiskowej w Sandomierzu oraz placówki wsparcia dziennego „Przystanek Błonie" w Sandomierzu	*640.570,00*
Pozostałe zadania realizowane w ramach Programu:	*144.116,00*
Prowadzenie i utrzymanie siedziby Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Punktu Edukacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i ich rodzin, osób doznających przemocy oraz osób w kryzysie - opłaty za remonty, prace adaptacyjne, zakup niezbędnego wyposażenia oraz materiałów profilaktycznych.	
Prowadzenie działalności profilaktycznej, informacyjno-edukacyjnej i terapeutycznej w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym takim jak alkoholizm, narkomania, przemoc dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta.	
Działalność GKRPA – udział w posiedzeniach Komisji i kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych; koszty postępowania sądowego związane ze skierowaniem do Sądu Rejonowego w Sandomierzu wniosku o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego; koszty związane z przeprowadzeniem przez biegłych psychologa i psychiatrę badań w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.	
Organizacja imprez i wspieranie inicjatyw promujących trzeźwy styl życia i integrujących środowiska patologiczne ze społeczeństwem, w tym imprez kulturalnych i artystycznych.	
Dofinansowanie działalności klubów, organizacji i stowarzyszeń których celem jest promocja zdrowego i trzeźwego stylu życia, wspieranie innych alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.	
Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym takich jak alkoholizm, narkomania i przemoc dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników Świetlic Socjoterapeutycznych, pracowników lecznictwa odwykowego, sprzedawców napojów alkoholowych, pracowników podstawowej opieki zdrowotnej, nauczycieli, pedagogów, finansowanie delegacji	

służbowych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	
Realizacja programów dla dzieci i młodzieży sandomierskich przedszkoli i szkół podstawowych z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym takim jak alkoholizm, narkomania i przemoc; zakup materiałów edukacyjnych i profilaktycznych, nagród w konkursach; udział w ogólnopolskich kampaniach informacyjnych i profilaktycznych.	

UZASADNIENIE

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok jest kontynuacją przedsięwzięć w obszarze profilaktyki zainicjowanych na terenie Gminy Sandomierz, systematycznie i konsekwentnie realizowanych w latach poprzednich. Został on opracowany zgodnie z obligatoryjnymi zadaniami oraz potrzebami występującymi na terenie Gminy Sandomierz, co pozwoli na zajęcie się problematyką uzależnień w sposób zorganizowany i kompleksowy. Zadania przedstawione w programie realizowane będą przez Gminą Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski w Sandomierzu, placówki oświatowe, sąd, policję, zespół interdyscyplinarny oraz organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty.

Zgodnie z art. 4^1ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021., poz. 1119 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 3 ustawy z dnia29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień w zakresie alkoholizmu i narkomanii oraz integracja społeczna osób uzależnionych należy do zadań własnych gminy. Zadania powinny być realizowane w ramach uchwalanych przez radę gminy gminnych programach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, i finansowane ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz ze środków

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok nie rozwiąże wszystkich problemów dotyczących uzależnień, jednakże przyczyni się do tworzenia warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożycia alkoholu, narkotyków, ograniczenia dostępności używek, zapobiegania negatywnym następstwom alkoholu, narkotyków, uzależnień behawioralnych.

Projekt Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Sandomierzu na 2022 rok został pozytywnie zaopiniowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sandomierzu.